

Intervju: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik za BiH “Verujem u budućnost multietničke BiH”

Poenta nije u slabljenju entiteta, već u jačanju državnih institucija. Jedino tako BiH može funkcionisati na dobrobit svih njenih građana

Ono što je nedostajalo međunarodnoj zajednici dosad jeste brz i usredsređen pristup krizama na Balkanu. Dopuštalo se da problem uzme maha pre nego se pristupilo njegovom rešavanju. I, u stvari, mnogi problemi su rešavani iz zapadne političke perspektive. Sentiment i osetljivost ovog regiona Evrope su posebni i oni se moraju uzeti u obzir kada se traži rešenje – kaže u intervjuu za “Blic” visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, austrijski diplomata Wolfgang Petrič, objašnjavajući svoje kritike međunarodnoj zajednici koje je nedavno uputio u razgovoru za bečki “Kurir”. Na pitanje da li međunarodna zajednica ili njeni ključni faktori možda ne razumeju dovoljno dobro balkanske nacionalne sindrome i nekim svojim potezima čak podstiču tenzije i sukobe, Petrič odgovara: “Ima principa koji prevazilaze emocionalne aspekte”. On ističe da su to “demokratija i poštovanje ljudskih prava”.

Ja bih rekao da nekada nedostaje znanja u pogledu tehnike politike u ovom regionu – kaže Petrič.

Blic: Govori se o ideji za stvaranje neke vrste subevropske unije za jugoistočnu Evropu. Da li je to moguće i koliko je realno?

WP: Mir i razvoj nije samo pitanje aranžmana unutar jedne države. Region kao takav treba da nađe viziju. U Bosni i Hercegovini je postalo očigledno da nacionalistička retorika i separatistički planovi neće ljudima obezbediti hleb. Dostigli smo trenutak u vremenu kada se zemlje, i velike i male, a kamoli mali entiteti ne mogu održati u izolaciji. Svakoj pojedinoj zemlji u regionu potrebne su milijarde u stranim investicijama i one se međusobno takmiče na tom planu. Put napred za ovaj region jeste u koordiniranijem pristupu, kako ekonomskom tako i političkom. Ne znam da li bi to bila subevropska unija, ili jednostavno zona slobodne trgovine, ali primer EU pokazuje da ekonomska integracija može pomoći da se prevaziđe čak i svetski rat.

Blic: Ako kritike sumiramo na BiH, šta su vaše suštinske zamerke?

WP: Odakle smo krenuli pre šest godina? Pola stanovništva BiH bilo je raseljeno, a procenjuje se da je ubijeno više od 200.000 ljudi. U ovoj zemlji nema nijedne porodice koju je ovaj rat poštedeo. Ljudi su se delili zbog naizgled nepomirljive mržnje, izbeglice su jedino mogle sanjati o povratku u područja iz kojih su proterane, a ekonomska kičma BiH bila je uništena. Danas imamo hiljade izbeglica koje se vraćaju u područja iz kojih su proterane – čak ubrzanim tempom. Ekonomski razvoj ide sporo, ali ipak ide. Nemojte me pogrešno razumeti. Ne može se poreći da je situacija u zemlji i dalje teška i da nova vlada mora mnogo toga da nauči kako bi obezbedila ljudima ono na što čekaju: napredak i posao. Ali, sve u svemu: ako ovo nije uspeh, onda šta jeste?

Blic: Svedoci smo brojnih incidenata sa pretnjama i ubistvima povratnika, neredima tokom verskih ceremonija... Verujete li u budućnost multietničke BiH u kojoj bi postepeno nestajala vlast entiteta u korist centralnih organa vlasti?

WP: Odgovor je direktan: da, verujem u budućnost multietničke

Bosne i Hercegovine. Ljudi u BiH su prešli dug put u rekonstrukciji svoje zemlje – izbeglice se vraćaju, Srbi, Hrvati i Bošnjaci ponovo žive jedni pored drugih. Ko želi povući novu granicu sada, šest godina nakon rata? Ko može verovati da bi i jedna strana ponovo prihvatila granice? Ljudi su imali i previše podela. Sada treba da vide i put napred. Ako se budemo oslanjali na rešenja iz 19. veka dobićemo i odgovore iz 19. veka – dakle: krvoproliće. Nema nijednog razloga zašto dobar Srbin, dobar Hrvat, dobar Bošnjak ne bi mogao isto tako biti dobar građanin BiH. Međutim, poenta nije u slabljenju entiteta, nego u jačanju državnih institucija. Jedino na taj način BiH može funkcionisati, a njeni građani će uživati dobrobit evropske integracije. Put od Banjaluke do Evrope ide kroz BiH.

Blic: Smatrate li da bi, šest godina nakon Dejtona, eventualnim povlačenjem međunarodnih institucija, uključujući i Sfor, ponovo moglo doći do oštrijih međunacionalnih tenzija, pa možda i sukoba?

WP: Vojno prisustvo u BiH je još uvek od najvišeg značaja, ali samo dotle dok relevantni policijski mehanizmi ne budu u stanju da preuzmu sve te dužnosti. Ovo zavisi od uspeha u osiguranju civilnog a ne vojnog mira. A osnova za civilni mir jeste kompromis – što je nešto što sve strane koje u ovome učestvuju moraju naučiti. To jeste teško: BiH se urušila 1992. godine jer su antidemokratski režimi u Beogradu i Zagrebu uzburkali situaciju, pothranjivali nacionalistička osećanja očajnih ljudi i čak izvršili napad na zemlju vojnim i paravojnim snagama. A danas, predsednici Hrvatske i Jugoslavije su pre tri meseca potpisali izjavu u Italiji kojom obavezuju svoje zemlje na očuvanje stabilnosti BiH i u kojoj izjavljuju da nemaju teritorijalnih pretenzija na nju.

Blic: Mandat vam je nedavno produžen što govori o podršci koju imate, ali ste i sami često na meti kritike predstavnika sva tri naroda u BiH. Ima li opravdanih kritika i postoji li nešto

u okviru vaših nadležnosti ?ime i vi niste zadovoljni?

WP: Angažman me?unarodne zajednice u BiH je dalekosežan. Postoji veliki opseg pitanja, od povratka izbeglica do ekonomske reforme i ustavnih pitanja, a visoki predstavnik je kona?ni autoritet za pitanja koja se ti?u implementacije Dejtonskog mirovnog sporazuma. U toku proteklih godina, nacionalisti?ke stranke koje su bile na vlasti nisu uopšte bile voljne da uspostave trajni red i mir u BiH; nasuprot tome, one su pokušavale da podele zemlju izme?u njih tri. Na kraju, me?unarodna zajednica, to jeste visoki predstavnik, morao je doneti ve?inu zakona u BiH. Naravno, tu i tamo oni nisu bili savršeni; poneki potezi su se mogli povu?i druga?ije, gledaju?i iz današnje perspektive. Ali, principi su ostali neizmenjeni i nesporni. Me?utim, me?unarodna zajednica, koja sada radi sa vladom koja je privr?ena sprovo?enju reformi i promena, povu?i ?e se iz raznih pitanja i organima BiH na razli?itim nivoima omogu?iti da rade svoj posao. To je realizacija onoga što sam ja oduvek zastupao – odgovornost.

Blic: Sti?e se utisak da SAD baš nisu blagonaklone prema vašem radu u BiH? Da li je to posledica razli?itih vi?enja stanja u BiH vas i ameri?kog ambasadora u BiH Tomasa Milera? Otkud, uopšte, te kritike i da li vam smetaju?

WP: Ja mislim da je to obi?na zabluda u javnosti, koja se tako pohlepno odmah prihvata, jer predstavlja finu pri?u za novine. ?injenica je da su Sjedinjene Države, koje su jedna od najaktivnijih ?lanica Upravnog odbora Saveta za primenu mira, uvek podržavale moj rad u BiH. Podršku je izrazio i državni sekretar Kolin Pael prilikom posete Sarajevu i mi imamo odli?ne radne odnose. Što se ti?e ambasadora Milera, on je bio veoma dragocen i upu?en partner – kada god sam morao doneti tešku odluku u toku protekle dve godine, uvek je na Upravnom odboru Saveta za primenu mira davao svoju punu podršku. Želim mu sve najbolje na novom poslu.

Blic: Šta ste li?no sebi postavili kao cilj do isteka mandata

i koji su prioriteti u oba entiteta koji o?ekuju vašeg naslednika?

WP: Put napred za BiH, kao i za celi region, jasno je zacrtan. Regionalna integracija i integracija u Evropu. Za BiH posebno, ovo zna?i ostati na kursu reforme. Povratak izbeglica je još uvek u središtu stvari. Isto tako i ekonomska reforma i ja?anje državnih institucija. Pojava nasilja u Banjaluci i Trebinju u maju, prilikom sve?anosti kojima se obeležavao po?etak obnove džamija, i prvobitna reakcija organa vlasti pokazali su stepen do kojeg društvo u RS još uvek pati od opasnih zabluda i uverenja. To je pokazalo da Republika Srpska mora da pre?e još dosta puta pre nego što se bude moglo razgovarati o vladavini zakona i poštovanju ljudskih prava tamo. To je svakako nešto što ?u pratiti veoma pažljivo tokom moje poslednje godine u BiH.

Drugo zna?ajno pitanje svakako je bojkot legalnih institucija od strane HDZ-a. Verujem da ?e implementacija odluke Ustavnog suda i izborni zakon uzeti u obzir mnoga pitanja koja su zna?ajna za Hrvate i isto tako želim da umerene snage unutar HDZ-a prevagnu i po?nu da se uklju?uju u zakonite i ustavne procese u BiH, jer ovo je domovina Hrvata – kao što je i Srba i Bošnjaka.

Što se ti?e mogla naslednika: ko god da bude, on ne?e zauzeti mnogo druga?iji stav jer ovo nije ni?iji privatni posed. Stav visokog predstavnika je stav me?unarodne zajednice. Naravno, postoja?e logi?na razlika u li?nom stilu.

Spekulacije o kandidaturi

Blic: Nema?ka štampa tvrdi da ste ozbiljan kandidat za budu?eg predsednika Austrije. Imaju li tvrdnje osnova i ho?ete li se kandidovati?

WP: Da, poznato mi je da postoje napisi u štampi o svakovrsnim javnim dužnostima koje ?u izvršavati. Ali to su ?iste

spekulacije. Moj mandat je upravo produžen na još jednu godinu i ja se u potpunosti koncentrišem na zadatke koje obavljam u ovoj zemlji.

Amerika je zadovoljna

Blic: Spekuliše se da se u američkom Kongresu vodi neka vrsta istražnog postupka protiv vas. Koliko u tome ima osnova?

WP: Nije mi poznata ikakva istraga o tome. I koliko ja znam, Kongres SAD je opovrgao da postoje ikakve namere o upućivanju istražne misije. Takođe je rečeno da je Kongres temeljno i redovno primao zadovoljavajuće izveštaje iz mog ureda.